

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

3. An idem liceat Reo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

potest jurare se rem nescire, intelligendo ita, ut teneatur illi iudicio subdere, vel quid simili.

3. Hinc, si quis licet aliqua bona abscondit, v. g. à fisco, eo quod illis indigeat ad vitam sustentandam, non solum ipse, sed etiam alij, sive rogati, sive ex se, si tamen indigentia iis constet, possunt equivocando, testificari illum nihil abscondisse: Iudex enim non legitime procedit, si velit fisco applicare bona externa alteri necessaria: quod si hæc excludit, ut excludere certe præsumendus est, jam testes ad ejus sanam mentem cum veritate respondent.

Hinc non solum ipse reus, si v. g. sit Clericus, sed etiam alij possunt jurare cum equivocatione coram iudice iudice, Clericum non deliquisse, intelligendo ita, ut obligentur id coram seculari deponere, quia hic illegimus est, quoad Ecclesiasticos.

4. Immo obligabitur testis aliquando sic equivocare. Solet afferri exemplum de eo, qui Judici peccatum omnino occultum rei manifestavit: is enim tenetur testificari coram eodem, reum non commississe tale delictum, intelligendo ita, ut sitis externo iudicio: quia si speret se profuturum, reparare sic, iuste poterit damnum iniuste ablatum: ita Sanch. in Dec. lib. 3. de iur. c. 6. num. 28.

§. III. An idem liceat Reo.

1. Si non legitime interrogetur, posse reum cum equivocatione negare crimen à se commissum, certum apud omnes est: ita Sanchez in consil. lib. 6. cap. 3. d. 29. de Lugo de iust. tom. 2. disp. 40. sect. 1. numer. 1. Joan. Sanch. in select. d. 43. alijque ab ipsis cit. suffragantur enim eadem, quam modò diximus §. precedente, num. 1.

2. Hinc excusant communiter Doctores loc. cit. & Sanchez in Dec. lib. 3. de iur. cap. 6. & Castro Pal. tom. 3. tract. 14. d. 1. de iur. cap. 7. Reum negantem cum equivocatione crimen, si Iudex procedat contra leges, si semiplena contra ipsum reum probatio non est, si suspensa sit Iudicis potestas, si per appellationem, si quia is est excommunicatus denunciatus nominatim, vel notorius Clerici perculsor. Hinc excusant negantem se quid commississe, quod sine culpa commisit; ut si inculpabiliter, putans feram, hominem occidit. Hinc excusant negantem se vendidisse pluri, quam sit taxa iusta, cum vendiderit tamen iusto pretio. Hinc excusant negantem aliquam circumstantiam, seu iudicium criminis, quod crimen ipse non commisit: ut si interrogetur, an per illam viam transierit, per illam urbem, ubi est cadaver, cum tamen ipse transierit: vel an ingressus sit domum meretricis occisæ, quamvis ingressus fuerit; sed tamen non occiderit. Hinc excusant negantem se debere quidpiam alteri, si verè nihil debeat, quamvis appareat instrumentum, vel scriptura, in qua debeat. Hinc excusant negantem se promississe aliquid, quod verè cum iuramento promisit, etiam si sint sponsalia, & ex aliquo capite ea promissio, seu sponsalia non obligent. Hinc excusant negantem se adulterium commississe, cum occultè commiserit. Hæc, & similia cum equivocatione jurando reguntur: nec cuique licet, quia vel iudex, contra leges procedendo, superior non est; vel etiam si procedat secundum leges quoad præsumptionem externam, unde ipse non peccat; Reus tamen ius habet respondendi juxta rei veritatem, atque adeo semper ad mentem boni, & iusti Iudicis respondebit.

3. Jam si legitimus est iudex, legitimèque per semiplenam probationem interrogetur, unde reus ex nullo capite ex his excusari videatur à fatenda veritate, celebri questione quaritur, An ob periculum vitæ, quod sincerè respondendo, subit, possit excusari, atque adeo ipsi negare veritatem cum equivocatione liceat?

Non excusandum, quamvis imminet vitæ discrimen, docet Sanchez in consil. tom. 2. lib. 6. cap. 3. d. 29. & d. 33. S. Thom. Sylvest. Navarr. Sor. alijque permulti apud cun-

dem; & apud Joan. Sanchez, in sel. max. cit. præsertim antiquiores. Ratio potissima est, quia inter partes iustitiæ potissima est obedientia, quæ tenetur quis obedire Superioribus iuste & legitimè præcipientibus: sed jam supponimus legitimè præcipere, idque jam noscere reum: unde excusari poterit à parendo? Adde non vulgare Reipublicæ detrimentum fore, si talis obligatio fatendi crimina negaretur: passim enim hac impunitatis spe grassarentur maleficia.

4. Duo tamen hi Doctores notant: Alterum est ad hoc, ut reus teneatur sine equivocatione respondere (de reo loquimur, non de teste, de quo alia est ratio videnda, placet apud citatos de Lugo de iust. tom. 2. d. 40. sect. 1. num. 8. d. 39. sect. 2. numer. 14. Thom. Sanchez in consil. tom. 1. lib. 6. cap. 3. d. 36.) requiri prius infamiam, vel infamia contra ipsum esse legitimè probata in processu, saltem per semiplenam probationem, quam sine dubio facit unus testis idoneus de visu, & item requiri, ut id totum ipsi reo sit notificatum. Ratio est, inquit, Sanch. in consil. lib. 6. cap. 3. dub. 32. quia secus potest reputare reus suum crimen esse occultum, & sic excusari à fatenda veritate: & quia (inquit Sor. apud Sanch. loc. cit.) sicut nemo tenetur ante legis promulgationem legi obedire, ita nec tenetur Judici, antequam notificet se iudicem interrogare.

Alterum est: si forte quis veritatem Judici occultavit, non obligat ad se coram Iudice retractandum, sive fuerit absolutus, sive fuerit damnatus, sive adhuc iudicium pendeat, sive non sic Sanchez in Dec. lib. 3. de iur. cap. 7. n. 8. Ratio potissima est, quia esto tegendo suum crimen peccaverit contra obedientiam: tamen huic crimini satis medebitur, si illo rite doleat. &c.

5. Sed jam alij recentiores, ut de Lugo l. c. n. 15. Joan. Sanchez in sel. d. 43. à num. 23. cum Doct. viginti duobus, post accuratam discussionem, advertentes onus esse supra naturæ vires difficile, reum obligare ad inferendum testimonium capitale contra se ipsum, docent probabilissimum esse, & tutum, reum minimè obligari ad fatendum crimen suum, unde tantum malum sibi parari videat: potissima ratio illa mihi videtur, quia nemo obligandus est concurrere ad se ipsum occidendum, cum sit de jure naturæ, non solum vitam sibi tueri, sed etiam ad mortem suam, quantum quis potest, non concurrere, Adde esse doctrinam communem, rem multum difficiliori reputari moraliter impossibilem, ad quam præcipiendam nulla potestas humana utendi possit: at præceptum de dicenda hac veritate, quam nunc tradit reo Iudex, humanum est, & positivum: ergo non se extendit ad rem tam difficilem, quales est ea confessio, quæ reo mortem parat.

6. Hinc solvitur ratio adversariorum n. 3. allata; in re enim tam ardua Iudex Superior non est: quod si is solet cogere, ideo est, quia sequitur contrariam opinionem, quæ saltem ob auctoritatem Doctorum probabilis est: ita Joan. Sanch. in sel. d. 43. n. 34.

Ad id, quod additur, negandum est periculi bonum Reipublicæ, alia enim via, nempe inquirendo testes, & incutiendo omnem torturæ reo, ut fateatur, potest si tueri Reipublica, sine necessitate obligandi reum sub mortali: & certè patet experientiâ, nihil adhuc profuisse timorem peccati per tot annos, in quibus opinio prior passim evulgabatur; de qua testatur de Lugo tom. 2. de iust. d. 40. sect. 1. num. 6. Quotusquisque enim fuit ille, qui ob ejusmodi peccati timorem suum crimen aperuit? Adde non esse certum quod ego bono communi, ad quod non teneor ex stipendio, seu ex iustitia, obliget mortem subire, de qua re alibi, interim lege Joan. Sanch. in sel. d. 43. n. 4.

7. Doctrinam hæcenus à nobis allatam limitant citati Doctores, asserendo posse à reo negari sub equivocatione crimen, modò aliqua tandem eluceat spes effugiendi mortem: secus enim negatio (aiunt) esset inutilis, si ipse nihilominus convictus esset, & cerè damnandus. Ego verò censo, etiam nulla elucente tali

...saltem ab mortali esse etiam ejusmodi reum ex-
ceptum (excepit cum Sanchez in Decalog. lib. 3. cap. 7.
...causam habetis; condictus enim de illa, fateri
...ne negativus hereticus cum dandolo poenam
...Ratio, quæ me movet, est, quia ex una parte de
...nature est hominem non posse confiteri ad con-
...ad mortem suam; & ex alia parte in hoc ca-
...ad summum offenditur (si tamen offenditur) potestas
...in re levi. Si enim reus jam convictus est,
...plectendus, nihil addet confessio rei, quan-
...ad punitionem criminis, de qua sermo est, cum iudex
...dammandum satis instructus. In qua igitur re gravi
...potestas ipsius?

Sed certe notat Sanchez lib. 3. in Dec. cap. 7. n. 11.
...reus interrogantes, nunquam solere statum cau-
...probationesque illi aperire; sed quorundam se-
...quod id ad legitime interrogandum non requira-
...cum igitur reus statum suæ causæ ignoret, semper
...poterit, fore spem effugij, si ipse crimen non
...seatur, & sic semper in praxi, etiam in adversarij
...fateri possit veritatem occultare.

Denique quod dictum est de periculo vitæ, exten-
...ad quodcumque malum grave, puta
...trimes, gravem infamiam, &c. ita de Lugo l.c.n. 15. ad hæc enim tam gravia
...ad mortem advertendam, jus naturæ nos
...immo nos urget.

Quid de malo levi? v. g. præcipiat mihi Superi-
...ut fatear, an dixerim mendacium, yocohum, an sim
...an silentium in Religione stegerim; ex
...confessione mihi non nisi malum leve ascideret, pos-
...vel præcipiat, ut fatear homicidium, furtum grave,
...cujus confessione certus sum (ita suppono) solum
...malum leve me incursum, & negem cum equivocatione,
...quodam peccatum committam?

Respondet A mortali fortasse excusandus esses; quam-
...contrarius sit de Lugo tom. 2. de just. d. 43. sect. 1. n. 16.
...Ratio esse potest, vel quia de jure naturæ videtur
...ut ne leve quidem vulnus mihi ipsi infligam;
...vel quia, si agitur de poena levi infligenda, videtur &
...leve, & non rigorosum superioris præceptum; vel quia
...negatione talis veritatis, non oritur grave malum
...Reipublicæ, si solum levis poena sit imponenda. Hic ta-
...excepit, nisi aliàs bonum commune aliter postula-
...vel mihi sic deberet averti malum grave impendens
...tunc enim charitas exigit, ut meo levi malo, bō-
...grave Reipublicæ, vel proximi præponatur.

causis civilibus, nempe qui non habent ex masculis qua-
tuordecim annos completos, ex feminis completos duo-
decim; nam in criminalibus etiam puberes, nisi habeant
viginti annos, excluduntur. Si quando prædicti puberes,
impuberesque admittantur, an sufficiant ad torturam,
probationemque faciant, an solum magnam præsum-
ptionem nostrum non est querere: vide Suarium loc. cit.
Fagundez l.c. Sanchez lib. 3. in Dec. cap. 3. Juristas ab iis-
dem citatos.

Secundò, ob sexum repelluntur femina: licet in
quibusdam admittantur, &c.

Tercio, in poenam multi repelluntur, ut infames, per-
juri, &c.

Quartò, ratione solius criminis, homo vilis, inimicus,
con sanguinei, domestici repelluntur, vide apud citatos,
citandisque.

Quintò, ob privilegium: ut Sacerdotes, vel Clerici, qui
prohibentur jurare in manibus Laici sine licentia sui
Prælati, Laici, inquam, ut Superioris, & ut Judicis. Pos-
sunt autem jurare in causa Dei, vel ad purgationem de-
licti, vel cum tertius laeditur de actu probationis, vel ob
indemnitate Ecclesiæ, vel cum ab excommunicatione
absolvuntur, vel in causa propria quoad juramentum de
calumnia, &c. quæ, & similia lege apud citatos, & Farina-
ceum de testib. q. 54. Gomez. c. 12. aliisque, inter quos sit
Bonacina tom. 2. disp. 10. circa 8. Decal. præcep. q. 3. part. 3.
qui hæc in compendium accuratè redigit.

CAPUT VI. De Poenis Perjurij.

IN jure Civili valde incertum est, an poena aliqua
determinata quoad forum externum pejeranti sit
imposita. Quoad forum Conscientiæ præter peccatum
mortale, an in jure Canonico sit aliqua poena eidem in-
flicta queri potest, & nullam esse ipso facto impositam
certum sit.

Imponendæ autem sunt tres: Infamia juris: Privatio,
seu Repulsio à testificando: Alia poena arbitraria à Judi-
ce decernenda: quæ omnia satis sit innuisse. Legatur
Suar. lib. 3. de jur. cap. 20. Castro Pal. disp. 1. de jur. p. 11.
aliisque ibid.

CAPUT VII. De Obligatione à Juramento.

Obligaris à juramento, Irritatione, Remissione,
Dispensatione, seu Relaxatione, Commutatione.
Jam de singulis.

§. I. De Irritatione.

Quando is, qui dominativam habet potestatem
in re, tuasque res, ab obligatione juramenti
omni te liberat, dicitur tuum juramentum irritare.
Omnes ergo illi juramenta irritare ita, ut nunquam re-
viviscant, possunt, ex Less. Sanchi. aliisque apud Bonac.
tom. 1. disp. 4. de jur. q. 1. p. ult. n. 6. qui aliis legitime præ-
sunt, quales sunt Pater, Prælati Regularis, Dominus,
Vir, respectu Filij, Subditi, Servi, Vxor. Ita S. Thom. 2. 2.
q. 86. art. 9. ad 3. Azor. 1. part. lib. 11. cap. 10. q. 5. Laym.
lib. 4. tract. 3. cap. 11. n. 1. aliisque passim, de quibus explica-
tibus, cum de Voto infra, cap. 16. §. 3.

Id tamen est intelligendum cum distinctione:
nam juramenta soli Deo præstita poterunt hi irritare
prædictis, etiam sine causa; sicuti possunt, ex probabili
sententia (de qua re ibid. infra,) & vota: sic Sanchez
lib. 3. in Dec. cap. 19. n. 2. aliisque contra Val. ab eodem ci-
at verò juramenta in aliorum utilitatem emissæ, tunc so-
lùm, & quidem etiam sine causa possunt irritare, quando
juramenta

CAPUT V.

Quis possit jurare, atque ad juramentum
admitti.

Præter Deum, qui, quando dicitur in scripturis
jurare, (ut Hier. 22. Ecce ego juravi in nomine
magno, &c.) impropiè jurare dicitur, cum Superio-
rum non habeat: Christus ut Homo, Angeli, Demones,
Damnati, Beati, homines viatores jurare possunt, quia
Superiorem Deum cognoscunt, qui adhiberi ab ipsis in
testimonium veritatis potest. Rursus ex hominibus pos-
sunt omnes utentes ratione, etiam si sint impuberes, cap. 1.
de delictis puerorum: lege Suar. de jur. lib. 1. cap. 14. num. 5.
unde & juramento se obligare: hæretici item, infidelés
que omnes, si modò Atheos excipias, qui ex errore
(cum Deum Superiorem non agnoscant) ipsum invocare
non possunt. Sed hæc, & similia sunt speculativa, quæ
vide apud Doctores, Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. de jur. c. 44.
lib. 2. in Dec. cap. 5. aliisque.

Illud ad praxim pertinet scire, quinam in judi-
ciis admittantur ad juramentum, qui repellantur. Primò
ob defectum ætatis perfectæ repelluntur impuberes in